

Når gymnasiet er en fremmed verden

Claudia Girth-Diamba,
Solrød Gymnasium

Anmeldelse af “Når gymnasiet er en fremmed verden, Eleverfaringer – social baggrund – fagligt udbytte”. Af Lars Ulriksen, Susanne Murning og Aase Bitsch Ebbensgaard, Samfundslitteratur, 2009

Bogen er baseret på et større forskningsprojekt der søger at forklare hvorfor elever af forældre uden gymnasial uddannelse klarer sig fagligt dårligere og har lavere gennemførelsesprocent end elever hvis forældre selv har en gymnasial uddannelse. I undersøgelsen prøver forskerne og forfatterne til bogen at finde årsager til dette og komme med forslag til handlingsplaner for at tackle problemet. Bogen tager udgangspunkt i disse elever, men formår at give en dybere generel indsigt i elevernes måde at tænke, føle og handle på som rækker længere end dette specifikke problem.

Bogen har en solid forankring i forskningen, som fylder en del i bogen og har relevans for både den socialpsykologiske og den fagdidaktiske universitetsverden. Og her er undersøgelsen nok en milepæl fordi der er relativt få analyser af denne type af ungdomsuddannelser, som det

også påpeges af forfatterne. Undersøgelses ramme er med forfatternes ord “mødet mellem på den ene side den kultur og de normer og værdier som ligger i gymnasiet, og på den anden side den kultur, de normer, værdier og erfaringer som eleven bringer med sig”. Ud fra dette har forfatterne valgt at definere begrebet “gym-

nasiefremmedhed” – det at der for visse elever er forskel i kulturen på skolen og kulturen uden for skolen. Dette er en nyttig begrebsdefinition der integrerer bl.a. kønsforskelle og etniske forskelle, og den kan også blive særdeles brugbar i gymnasielærernes diskussioner om og bedømmelse af elever med vanskeligheder.

Da undersøgelsesmetoden er interviewundersøgelser, som er meget tidskrævende, er processen med at udvælge medvirkende elever særdeles vigtig og indebærer at finde fælles kriterier der kan anvendes på alle fire typer af ungdomsuddannelser. Man har således udvalgt elever der kommer fra hjem hvor en eller begge forældre ikke har en gymnasial uddannelse, og hvor disse elever i et forudgående spørgeskema har givet udtryk for vanskeligheder ved at gå på enten stx, htx, hf eller hhx.

I indledningen gør forfatterne rede for deres teoretiske udgangspunkt og beskriver overskueligt og også forståeligt for ikke-fagfolk deres syn på skolens socialiseringsmekanisme og begrundet deres position med afsæt i Knud Illeris' læringsteori (2006) om læringens tre dimensioner som omfatter "indhold", "drivkraft" og "samspil". Mens den praktiserende gymnasielærer godt kan forholde sig til indhold (det faglige) og drivkraft (motivation m.m.), er forståelsen af begrebet "samspil" mere vanskelig at få øje på i den daglige undervisning. Mange vil nok begrænse begrebet til de interpersonelle kontakter i undervisningssituationen, mens forfatterne peger på at også det sociale og forhånds erfaringer fra det

virkelige liv uden for skolen indgår som væsentlige faktorer i læringsprocessen. At bringe denne dimension af læringsprocessen ind i undervisningssituationen og gøre den nærværende for læseren er efter min opfattelse et vigtigt budskab i bogen.

I de enkelte kapitler kommer forfatterne vidt omkring: fra skolens fag og undervisningen over klassens sociale liv til elevernes fritidsliv og livet hjemme. Problemet om "samspil" mellem forskellige kulturer og socialiseringsprocesser går igen i næsten alle bogens kapitler. Krydret med relevante citater fra elevernes interviews går forfatterne i dybden med mange aspekter, fx lærernes akademiske sprogbrug, fagenes uigennemsigtige bedømmelseskriterier og meget mere. Forfatterne har formået at bringe orden i de store mængder af data ved at sortere dem i klart afgrænsede kapitler og underrubrikker så hvert delaspekt fremstår som en helhed. Bogens brug af meningsfyldte overskrifter (ofte udformet som hele sætninger/"statements") som indledende titel til en præsentation og diskussion af delaspekterne i undersøgelsen gør det lettere for læseren at følge med i den efterfølgende udredning – dvs. det hjælper læseren til at sortere sine tanker og afgrænse de mange delaspekter fra hinanden.

Bogens mange facetter er både dens styrke og dens svaghed, og det kan være svært at holde overblikket. Det har forfatterne nok forudset, og derfor afsluttes hvert kapitel med en sammenfatning. En travl gymnasielærer kunne måske blive

fristet til kun at læse disse sammenfatninger. Men det vil jeg ikke anbefale da det vil berøve én de mange detaljer i analysen som giver et meget mere nuanceret billede af elevernes forestillingsverden.

Bogen har været en fornøjelse at læse – ikke mindst fordi hvert kapitel havde et klart defineret formål og en afgrænsning i forhold til de mange andre aspekter af problematikken. Problematiseringen indebærer også en kritik af skolesystemet og lærerne som repræsentanter for den socialisering skolen står for. Denne velbegrundede og veldokumenterede kritik opleves af læseren dog ikke som en løftet pegefinger, men fremsættes med forståelse for lærerens og skolens opgaver. Og denne forståelse kan derfor bane vejen for eftertanke og mulige fremtidige forandringer. Ud fra disse forsigtigt formulerede kritikpunkter har forfatterne udformet nogle handlemuligheder som præsenteres i sidste kapitel. Mange af disse forslag har læseren nok mødt før, og de kunne virke banale hvis man læste dem særskilt. Men netop forfatternes

analyse af socialiseringsprocesserne som forklaringsmodel giver handleplanerne en dybere mening.

Det der gør bogen så levende, er de mange citater fra elevernes interviews – noget som man som lærer af og til selv er stødt på i elevsamtaler. Men her bruges de til at eksemplificere et delaspekt i analysen, og dermed får citaterne en større relevans. Dette er med til at minde os om at vi som lærere skal gøre os meget umage for at se den enkelte elev som en enestående personlighed i søgen efter mening med uddannelsen og med livet som helhed. Gymnasireformen med dens problemer omkring større klassekvotienter, nye fag og faglige mål og øget administrativt arbejde for lærere, ledelse og administration har måske flyttet fokus væk fra skolens vigtigste opgave, nemlig den at forberede eleverne til et meningsfyldt voksenliv. Bogen burde være pligtlæsning og burde findes på alle lærerværelser. Og jeg kan også anbefale den som udgangspunkt for en diskussion om værdierne for den enkelte skole.